

תורת אמך

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ברכות

פרקים ד-ה: תפילה

סוגיה נד: תיקון מקום התפילה (5): קביעת מקום לתפילה

נכתב בסייעתא דשמיא

על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ

ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

© כל הזכויות שמורות למחבר

סוגיה נד: תיקון מקום התפילה (5): קביעת מקום לתפילה

*

רקע

הגמ' אומרת שאדם צריך לקבוע מקום לתפילתו, ונחלקו הראשונים במהות הדין ובגדריו.

מקורות

- א. גמ' ו: "א"ר חלבו אמר רב הונא כל הקובע מקום לתפלתו... ויעמוד פינחס ויפלל"
- ב. תלמידי רבינו יונה ג: ד"ה כל הקובע
- רא"ש פ"א סי' ז, "אמר רבי חלבו אמר רב הונא כל הקובע מקום... אלא ישתחוה"
- רמב"ם הל' תפילה פ"ה ה"ו
- ג. שו"ע סי' צ סע' יט, ומשנה ברורה

הסבר הסוגיה

אמר רבי חלבו אמר רב הונא: כל הקובע מקום לתפלתו א-להי אברהם בעזרו.

[ברכות ו:]

נחלקו הראשונים ביסוד הדין ובגדריו: תלמידי רבינו יונה [ג: ד"ה כל] סוברים שהדין שיש לקבוע מקום לתפילה נאמר רק לגבי המתפלל בביתו, אבל המתפלל בבית כנסת אינו צריך לקבוע, כיוון שכל בית הכנסת הוא מקום תפילה. הרא"ש [סי' ז] סובר שאף בבית הכנסת אדם צריך לקבוע מקום קבוע, שתמיד מתפלל בו.

נראה להסביר שמחלוקתם היא במהות החיוב לקבוע מקום לתפילתו. לדעת הרא"ש דין קביעת מקום התפילה הוא דין בהתייחסות האישית לתפילה - קביעות המקום מבטאת את קביעות התפילה בעיני המתפלל. לדעת תלמידי רבינו יונה, דין קביעת מקום לתפילתו הוא דין בעמידה לפני ה'. אדם אמור לעמוד ולהתפלל בבית ה', ולכן הוא חייב לקבוע מקום קבוע המוגדר אצלו כ"בית ה'". בית הכנסת כולו מוגדר כ"בית ה'", ולכן אין חיוב לקבוע מקום בבית הכנסת.

סיכום

הגמ' אומרת שאדם צריך לקבוע מקום לתפילתו, ונחלקו הראשונים במהות הדין ובגדריו. תלמידי רבינו יונה סוברים שחיוב קביעת המקום נאמר כשמתפלל בביתו ולא בבית הכנסת, והרא"ש סובר שחיוב קביעת מקום התפילה הוא אף כשמתפלל בבית הכנסת.

הלכה

השו"ע [סי' צ סע' יט] פוסק כרא"ש, שאף בבית הכנסת צריך לקבוע מקום לתפילתו. המגן אברהם [סקל"ד. מובא במשנה ברורה סק"ס] פוסק שכל תוך ארבע אמות חשוב מקום אחד.